

KREPŠINĮ ŽAIDŽIANČIŲ STUDENTŲ SPORTINĖS VEIKLOS MOTYVACIJA

Romualdas Malinauskas

Lietuvos kūno kultūros akademija, Kaunas, Lietuva

Romualdas Malinauskas. Profesorius socialinių mokslų daktaras. Lietuvos kūno kultūros akademijos Sporto pedagogikos ir psichologijos katedros vedėjas. Mokslinių tyrimų kryptis — sporto pedagogų ir sportininkų socialinio psichologinio rengimo ypatumai.

SANTRAUKA

Straipsnyje keliamas probleminis klausimas: kokie sportinės veiklos motyvai būdingi abiejų lyčių atstovams, kokie būdingesni merginoms ar vaikinams, kokie vidiniai ir išoriniai motyvai skatina jaunuolius įsitraukti į šią veiklą. Tikrinama hipotezė, ar krepšinių žaidžiančių studentų vaikinų sportinės veiklos motyvacija yra stipresnė. Tyrimo tikslas — atskleisti krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinų) sportinės veiklos motyvacijos ypatumus. Tyrimo uždaviniai: 1) nustatyti krepšinių žaidžiančių (merginų ir vaikinų) sportinės veiklos vidinę motyvaciją; 2) ištirti krepšinių žaidžiančių (merginų ir vaikinų) sportinės veiklos išorinę motyvaciją.

Tyrimo metu pasitelktas modifikuotas R. Malinausko klausimynas sportinės veiklos motyvacijai tirti. Tiriamiesiems buvo pateiktas dešimties motyvų sąrašas vidinei motyvacijai vertinti ir šešių motyvų sąrašas išorinei motyvacijai tirti. Skirtumo patikimumas tarp krepšinių žaidžiančių vaikinų ir merginų buvo vertinamas pasitelkus procentinį Studento t kriterijų. Tiriamąjį kontingentą sudarė 95 krepšinių žaidžiantys studentai (41 mergina ir 54 vaikinai), kurių amžius — nuo 18 iki 24 metų. Tiriamieji atrinkti tikimybinės (dvipakopės mechaninės) atrankos būdu, atsitiktinai atrinktos aukštosios mokyklos ir atliktas ištisinis komandų, kuriose žaidžia studentai ir studentės, tyrimas. Buvo tiriami Lietuvos kūno kultūros akademijos (LKKA), Kauno medicinos universiteto (KMU) ir Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) krepšinių žaidžiantys studentai — vaikinai ir merginos.

Įvertinus krepšinių žaidžiančių studentų ir studenčių vidinės sportinės veiklos motyvacijos ypatumus paaiškėjo, kad vaikinams būdingesni ($p < 0,05$) nei merginoms šie motyvai: vidinio pasididžiavimo jausmas, noras patirti sėkmę, noras siekti meistriško, noras išbandyti savo jėgas; vaikinai labiau nei merginos jaudinasi dėl komandos pralaimėjimo. Žaisti krepšinių merginas labiau ($p < 0,05$) nei vaikinų skatina galimybė gerai praleisti laiką, įdomiai pabendrauti, jos labiau nei vaikinai išgyvena dėl asmeniškai nepasisekusio žaidimo. Ištyrus krepšinių žaidžiančių studentų ir studenčių išorinę sportinės veiklos motyvaciją atskleista, kad vaikinams statistiškai patikimai būdingesni ($p < 0,05$) nei merginoms šie motyvai: visuomenės pripažinimas ir sportinė karjera. Finansinės paskatos, prizai, trenerio pagyrimai ir geri santykiai su treneriu svarbūs tiek merginoms, tiek vaikinams.

Raktažodžiai: sportinės veiklos motyvacija, vidinė motyvacija, išorinė motyvacija, krepšinis.

IVADAS

Krepšinis daugelyje pasaulio šalių yra prioritetinė sporto šaka. Įvairiuose straipsniuose bandoma teigti, kad krepšinis — tai vyriškas sportas, tačiau paskutiniaisiais dešimtmečiais pastebėta, kad moterys ne mažiau nei stipriosios lyties atstovai yra pasirengę siekti pergalių. Todėl darosi svarbu žinoti, kokius motyvus ir kada reikia skatinti, kad krepšinių žaidžiantys studentai ir studentės sėkmingai siektų norimų sportinių rezultatų. Vis dažniau mokslininkai kelia klausimus: kokia nūdienos sportinės veiklos motyvacijos

struktūra, esant naujoms socialinėms ir ekonominėms sąlygoms; kaip skatinti krepšinių žaidžiančių studentų ir studenčių motyvaciją? Sportinės veiklos motyvacija įvairiose teorijose apibūdinama iš skirtingų perspektyvų (Rychman, Hamel, 1995; Flood, Hellstedt, 2002; Malinauskas, 2003 b; Malinauskas, 2006). Per pastaruosius dešimtmečius įsitvirtino dvi teorijos, kuriomis aiškinama jaunuolių sportinės veiklos motyvacija — sėkmės (laimėjimų) tikslų ir apsisprendimo (kognityvinio vertinimo) teorijos.

Sėkmės tikslų teorijoje teigiama, kad asmens motyvacija priklauso nuo to, kokio tikslo jis siekia. Siekiami tikslai skirstomi į dvi kategorijas. Pirmą kategoriją — tai tikslai, susiję su geru užduoties atlikimu, tai asmens orientacija į užduotį, kai individas pasirenka įgūdžių tobulinimo ir kompetencijos augimo tikslus, čia asmeninio meistriškumo lygis vertinamas, lyginant su tuo, ką žmogus mokėjo ir galėjo anksčiau — taip vertinamas ir užduoties sunkumo laipsnis. Antra kategorija — tai tikslai, susiję su laimėjimu prieš kitus, rungtyniavimu su kitais, tai orientacija į save (į *ego*), kai asmuo užsibrėžia tikslus įrodyti savo kompetenciją, palyginti savo lygį su kitų asmenų (Duda et al., 1992; Duda, Hall, 2001).

Apsisprendimo teorijoje asmens motyvacija aiškina pagal šaltinį, iš kur elgesys yra valdomas, reguliuojamas, kas jį lemia (Deci, Ryan, 2000). Kadangi yra du šaltiniai (vidinis ir išorinis), tai galima skirti ir dvi motyvacijos rūšis — vidinę ir išorinę. Vidinė motyvacija — tai noras būti veiksmingam ir veikti dėl pačios veiklos. Tuomet sportininkas yra skatinamas vidinio pasididžiavimo, kuris ir yra tas užvedantis variklis, suteikiantis sportininkui norą siekti geriausio rezultato net ir tuomet, kai niekas to nevertina ar net nemato (Malinauskas, 2003 a). Išorinė motyvacija — tai išorinio atlygio siekis arba noras išvengti bausmės. Šią motyvacijos atmainą, priešingai nei vidinę, lemia išoriniai veiksniai — kitų žmonių neigiamas ar teigiamas požiūris, palaikymas. Pastarasis gali būti materialus (pvz., piniginės premijos, daiktinės dovanos) arba nematerialus, t. y. idealus, neapčiuopiamas pobūdžio (pvz., pagyrimas, visuomeninis pripažinimas ar pareigų paaukštinimas). Siekti šių atpildų yra pagrindinis išoriškai motyvuoto sportininko tikslas (Malinauskas, 2003 a, 2003 b). Pasak teorijos pradininkų (Ryan, Deci, 2000), tik tokioje veikloje, kurioje gali būti patenkinami asmens kompetencijos, autonomijos ir sąveikos poreikiai, galima tikėtis stipresnės sportinės veiklos motyvacijos. Šių teorijų kūrėjai sutaria, kad abi teorijos pasisako už strategijas, kurios skatina orientaciją į užduotį, o tai jau puoselėja vidinę motyvaciją.

Mokslininkams labiausiai rūpi, kaip skatinti vidinę motyvaciją, nes tik ji labiausiai veikia sportinius laimėjimus (Kardelis, Stakytė, 2003; Grajauskas, 2008). Kadangi mokslo studijų, kurių metu būtų nagrinėjama, kaip vidinė ir išorinė motyvacija priklauso nuo lyties, vis dar stokojama, todėl būtini tokio pobūdžio tyrimai.

Galima aptikti tyrimų, kurių metu būtų analizuojami sportuojančių suaugusių asmenų motyva-

cijos skirtumai pagal lytį. Ši mokslinė problema išsamiai tyrinėta N. Stambulovos (Stambulova, 1993, 1997; Стамбулова, 1999). Kai kurie lyčių skirtumai nustatyti jau pirmais sportinės karjeros etapais tiriant, kas motyvuoja vyrus ir moteris varžybų metu (Stambulova, 1993, 1997). Konstatuojama, kad sportuojančios moterys dažniau linkę išvengti nesėkmės (užuot siekę sėkmės) nei sportuojantys vyrai. Vyrai dažniau motyvuoti siekti sėkmės, pergalių, meistriškumo viršūnių (Стамбулова, 1999). Nurodoma, kad vyrai labiau orientuojasi į laimėjimus nei moterys. Vyrams nei moterims yra svarbesni šie motyvai: mėgdžioti garsius sportininkus, kuo labiau išgarsėti. Motyvai (būti pripažintiems varžovų, specialistų, teisėjų) jiems svarbesni nei moterims. Vyrai visą gyvenimą linkę siekti sėkmės, o moterims, net ir baigusioms sportinę karjerą, šis motyvas nebūdingas (Stambulova, 1993, 1997). Tyrimai parodė, kad geri santykiai su treneriu daug svarbesni moterims, jas labiau motyvuoja emocinė trenerio parama (Стамбулова, 1999). Sportuojantiems vyrams svarbesni tobulinimosi motyvai, susiję su sportine veikla, su fiziniu tobulėjimu, charakterio ugdymu ir savo išvaizdos gerinimu. Sportuojančių moterų stipresni šie motyvai: derinti sportą ir studijas, sportą ir darbą, sportą ir kitus pomėgius (Стамбулова, 1999). Ši sportuojančių suaugusiųjų motyvacijos ypatumų analizė rodo tam tikrus lyčių dimorfizmo dėsningumus: sportuojantiems vyrams būdingiausi šie motyvai — rungtyniauti ir siekti sėmės, o sportuojančioms moterims jie būdingi statistiškai patikimai mažiau (Fisher, 2001). Atsižvelgę į tai ir kėlėme **hipotezę**: krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinių) motyvacijos ypatumai priklauso nuo lyties: vaikinių motyvacija žaisti krepšinių stipresnė.

Kadangi mūsų šalyje krepšiniui skiriamas didžiausias dėmesys, todėl šiuo tyrimu ir gilinama į krepšinių žaidžiančių studentų ir studentėlių sportinės veiklos motyvacijos ypatumus, o tyrimo pagrindą sudaro **problematis klausimas**: kokie sportinės veiklos motyvai būdingi abiejų lyčių atstovams, o kokie būdingesni merginoms ar vaikiniams. Taip pat svarbu nustatyti, kokie vidiniai ir išoriniai motyvai skatina jaunuolius įsitraukti į šią veiklą.

Problemos aktualumą grindžiame tuo, kad empirinio pobūdžio mokslo darbų, nagrinėjančių didelio meistriškumo krepšinininkų motyvaciją, yra nemažai Lietuvos ir užsienio literatūroje, tačiau tyrinėjančių skirtumus tarp krepšinių žaidžiančių studentų ir studentų pastaruoju metu yra nedaug.

Tyrimo problema: kokie krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinių) sportinės veiklos motyvacijos ypatumai?

Tikslas — atskleisti krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinių) sportinės veiklos motyvacijos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti krepšinių žaidžiančių studentų ir studentėlių vidinę sportinės veiklos motyvaciją.
2. Ištirti krepšinių žaidžiančių studentų ir studentėlių išorinę sportinės veiklos motyvaciją.

TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

Tyrimo metu taikyti šie **metodai:** apklausa (modifikuotas R. Malinausko (1998) klausimynas sportinės veiklos motyvacijai tirti) ir matematinė statistika (procentinis Studento *t* kriterijus).

Tiriamiesiems buvo pateiktas dešimties motyvų sąrašas vidinei motyvacijai vertinti ir šešių motyvų sąrašas išorinei motyvacijai tirti. Vidinę motyvaciją įprasmino šie motyvai: įdomi ir maloni veikla; galimybė gerai praleisti laiką; vidinio pasididžiavimo jausmas; noras patirti sėkmę; noras siekti meistriško; noras patirti sėkmę; įdomus bendravimas; noras išbandyti savo jėgas; noras jaustis laimingam, išgyvenimai dėl asmeniškai nepasisekusio žaidimo, išgyvenimai dėl komandos pralaimėjimo. Išorinei motyvacijai tirti buvo pateiktas šių motyvų sąrašas: trenerio pagyrimai;

visuomenės pripažinimas; prizai; finansinės pasakatos; geri santykiai su treneriu; sportinė karjera. Tiriamieji turėjo nurodyti visus tuos motyvus, kurie skatina juos žaisti krepšinį. Analizuojant pasirinktus motyvus, buvo apskaičiuojamas procentinis dažnis. Skirtumo patikimumas tarp tiriamųjų vertintas pasitelkus procentinį Studento *t* kriterijų.

Tiriamąjį kontingentą sudarė 95 krepšinių žaidžiantys studentai (41 mergina ir 54 vaikinai), kurių amžius — nuo 18 iki 24 metų. Tyrimui studentai atrinkti tikimybinės (dvipakopės mechaninės) atrankos būdu, atsitiktinai atrinktos aukštosios mokyklos ir atliktas išsistinis komandų, kuriose žaidžia studentai ir studentės, tyrimas. Buvo tiriami Lietuvos kūno kultūros akademijos (LKKA), Kauno medicinos universiteto (KMU) ir Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) krepšinių žaidžiantys studentai — vaikinai ir merginos.

REZULTATAI

Ištyrus ir palyginus krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinių) sportinės veiklos vidinę motyvaciją paaiškėjo, kad tiek merginoms, tiek vaikinams krepšinis yra įdomi ir maloni veikla (1 lent.). Krepšinių žaidžiančių studentėlių ir studentų vertinimai išsiskyrė apibūdinant krepšinį kaip galimybę gerai praleisti laiką ($p < 0,05$): merginoms šis motyvas yra svarbesnis nei vaikiniams. Merginoms taip pat svarbesnis yra bendra-

1 lentelė. Krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinių), nurodžiusių vidinius sportinės veiklos motyvus, procentiniai dažniai

Motyvai	Merginos (n = 41)	Vaikinai (n = 54)	Studento <i>t</i> kriterijaus reikšmė ir patikimumo lygmuo
Įdomi ir maloni pati veikla	71	69	0,21 $p > 0,05$
Galimybė gerai praleisti laiką	90	74	2,11 $p < 0,05$
Vidinio pasididžiavimo jausmas	54	76	-2,26 $p < 0,05$
Noras patirti sėkmę	63	85	-2,45 $p < 0,05$
Noras siekti meistriško	73	89	-1,97 $p < 0,05$
Įdomus bendravimas	93	76	2,41 $p < 0,05$
Noras išbandyti savo jėgas	80	94	-1,99 $p < 0,05$
Noras jaustis laimingam	78	80	0,24 $p > 0,05$
Išgyvenimai dėl asmeniškai nepasisekusio žaidimo	88	72	2,01 $p < 0,05$
Išgyvenimai dėl komandos pralaimėjimo	68	87	-2,21 $p < 0,05$

Motyvai	Merginos (n = 41)	Vaikinai (n = 54)	Studento <i>t</i> kriterijaus reikšmė ir patikimumo lygmuo
Trenerio pagyrimai	71	61	1,03; p > 0,05
Visuomenės pripažinimas	76	94	-2,43; p < 0,05
Prizai	88	83	0,69; p > 0,05
Finansinės paskatos	93	96	-0,63; p > 0,05
Gerai santykiai su treneriu	88	78	1,32; p > 0,05
Sportinės karjera	78	94	-2,21; p < 0,05

2 lentelė. Krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinų), nurodžiusių išorinius sportinės veiklos motyvus, procentiniai dažniai

vimo motyvas nei vaikinams ($p < 0,05$). Vaikinai, žaisdami krepšinių, labiau jaučia vidinį pasididžiamumą nei merginos, ir tai leidžia manyti esant stipresnę jų vidinę motyvaciją. Apie stipresnę vidinę krepšinių žaidžiančių vaikinų motyvaciją taip pat byloja jų noras patirti sėkmę, kuris jiems būdingesnis nei merginoms ($p < 0,05$). Krepšinių žaidžiantys studentai labiau siekia meistriško, labiau nori išbandyti savo jėgas nei krepšinių žaidžiančios studentės. Pagal norą jaustis laimingam krepšinių žaidžiantys vaikinai ir merginos patikimai nesiskyrė ($p > 0,05$). Merginas labiau nei vaikus jaudina jų pačių blogas žaidimas, o ne komandos pralaimėjimas. Vaikinai labiau nei merginos jaudinasi dėl komandos pralaimėjimo ($p < 0,05$). Jie džiaugiasi, kai laimi, bet labiau išgyvena pralaimėjimą.

Apskaičiavus krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinų), nurodžiusių išorinius sportinės veiklos motyvus, procentinius dažnius nustatyta, kad tiek merginoms, tiek vaikinams svarbūs trenerio pagyrimai (2 lent.) ir geri santykiai su juo. Krepšinių žaidžiantys studentai (merginos ir vaikinai) statistiškai patikimai nesiskyrė pagal finansinių paskatų motyvą ir norą pelnyti prizus. Vadinasi, tiek krepšinių žaidžiantys vaikinai, tiek merginos orientuotos į galutinį tikslą (į rezultatą), kai stengiamasi palyginti save su kitais ir juos nugalėti.

Tyrimo rezultatai, be to, parodė, kad krepšinių žaidžiantiems vaikinams būdingesni ($p < 0,05$) nei merginoms šie motyvai: visuomenės pripažinimas ir sportinė karjera. Todėl galima teigti, kad krepšinių žaidžiantys vaikinai labiau renkasi tikslą, orientuotą į užduotį (tikslas orientuotas į meistrišumą), ir jie didesnę dėmesį kreipia į savo sportinės veiklos pagerinimą, siekdami sportinės karjeros aukštumą.

REZULTATŲ APITARIMAS

Tyrimo hipotezė, kad krepšinių žaidžiančių studentų (merginų ir vaikinų) motyvacijos ypatumai priklauso nuo lyties (vaikinų motyvacija sportuoti yra stipresnė), pasitvirtino. Rezultatai parodė, kad vaikinams būdinga stipresnė ir vidinė, ir išorinė sportinės veiklos motyvacija.

Pastarųjų metų sportinės veiklos motyvacijos tyrimai (Ferrer-Caja, Weiss, 2000) atskleidė, kad sparčiai auganti ekonomika, finansinis nestabilumas, platūs ryšiai su daugelio pasaulio šalimis keičia jaunų žmonių sportinės veiklos motyvacijos struktūrą. Didėjanti visuomenės konkurencija, finansiniai veiksniai veikia ir sporto sritį. Tai patvirtino ir atlikto tyrimo rezultatai: finansinės paskatos yra svarbios beveik visiems vaikinams ir merginoms (96 ir 93%).

Sportinės veiklos motyvacijos tyrėjai (Mathes, Battista, 1985; Flood, Hellstedd, 2002), analizavę motyvacijos skirtumus tarp vyrų ir moterų, nustatė, kad sportininkų vyrų ir moterų motyvacija yra susijusi su lyties prigimtimi, kurią socialiniai-ekonominiai veiksniai paveikia tik iš dalies. Be abejo, neturėtų būti ignoruojamos ir kitos teorijos (lyties socializacijos ir feministinės), tinkančios lyčių skirtumams pagal motyvaciją paaiškinti. Krepšinių žaidžiančioms moterims svarbesnis bendravimas, malonumas negu geri sportiniai rezultatai (Newton et al., 2000; Laparidis et al., 2003). Šiuos teiginius patvirtino ir atliktas tyrimas: krepšinis merginoms — tai galimybė gerai praleisti laiką, įdomiai pabendrauti. Krepšinių žaidžiančios studentės labiau išgyvena dėl asmeniškai nepasisekusio žaidimo, o ne dėl komandos pralaimėjimo. Taip atsitinka dėl to, kad merginos jaučia spaudimą, susijusį su aktyvesniu sportavimu. Energija, kurią tenka parodyti žaidimo metu, gali būti traktuojama kaip nemoteriška, nes fizinė veikla skatina raumenų

augimą. Dėl to, net jei merginos ir renkasi sportinę veiklą, jų šios veiklos motyvai skiriasi nuo vaikinių (Laparidis et al., 2003).

Sportininkų vyrų polinkis demonstruoti varžymąsi, o sportininkų moterų — socialinius motyvus, buvo jau įrodytas (Malinauskas, 2006). Šis tyrimas taip pat parodė, kad vaikinams komandos pergalės siekis yra svarbesnis negu asmeninė sėkmė. Krepšinių žaidžiančių studentų motyvacijos struktūroje vyrauja žinojimo ir tobulumo siekliai, o studenčių — emocijų ir malonumo potyris. Abiejų lyčių sportininkams yra svarbūs saugumo motyvai — finansinės paskatos ir geri santykiai su treneriu. Tai atitinka ir kitų tyrėjų (Newton et al., 2000) išvadas.

Būtina pabrėžti, kad lyčių skirtumai nustatyti ne tik pagal sportinės veiklos motyvus, bet ir pagal akademinės veiklos motyvaciją (Karanauskienė, Kardelis, 2005). Lyčių skirtumai pagal akademinės veiklos ir pagal sportavimo motyvacijas atskleisti tiriant LKKA studentus (Kardelis, Karanauskienė, 2003). Tai gali būti paaiškinta remiantis tiek lyties socializacijos teorijomis, teigiančiomis, kad vaikai iš savo tėvų, mokytojų ir kitų jiems reikšmingų asmenų perima lyčių vaidmenų suvokimą bei tam tikrus socialinius požiūrius (Reynolds, 2003), tiek lyties feministinėmis teorijomis (Roth, Basov, 2004), teigiančiomis, kad skirtumai tarp lyčių — ne natūralus faktas, o sudėtinis socialinių, istorinių ir kultūrinių reiškinų produktas, kad lytis bei lyčių skirtumai lemia gyvenimo turinį, pagrindinius so-

cialiai priimtinius motyvus, veikimo būdus bei vyrų ir moterų požiūrį į socialinį pasaulį.

Kadangi gero mikroklimato ir į užduotį orientuotos aplinkos kūrimas yra vienas iš svarbiausių šiuolaikinės edukacinės paradigmos uždavinių, tai studentų ir studenčių motyvavimo žaisti krepšinių priemonių paieška galėtų būti tolesnių tyrimų objektas.

IŠVADOS

1. Įvertinus krepšinių žaidžiančių studentų ir studenčių vidinės sportinės veiklos motyvacijos ypatumus paaiškėjo, kad vaikinams būdingesni ($p < 0,05$) nei merginoms šie motyvai: vidinio pasididžiavimo jausmas, noras patirti sėkmę, noras siekti meistriskumo, noras išbandyti savo jėgas, vaikinai labiau nei merginos jaudinasi dėl komandos pralaimėjimo. Žaisti krepšinių merginas labiau ($p < 0,05$) nei vaikus skatina galimybė gerai praleisti laiką, įdomiai pabendrauti, jos labiau nei vaikinai išgyvena dėl asmeniškai nepasisekusio žaidimo.
2. Ištyrus krepšinių žaidžiančių studentų ir studenčių išorinę sportinės veiklos motyvaciją atskleista, kad vaikinams statistiškai patikimai nei merginoms būdingesni ($p < 0,05$) šie motyvai: visuomenės pripažinimas ir sportinė karjera. Finansinės paskatos, prizai, trenerio pagyrimai, o geri santykiai su treneriu svarbūs tiek merginoms, tiek vaikinams.

LITERATŪRA

- Deci, E. L., Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227—268.
- Duda, J. L., Fox, K. R., Biddle, S. J., Armstrong, N. (1992). Children’s achievement goals and beliefs about success in sport. *British Journal of Educational Psychology*, 62, 313—323.
- Duda, J. L., Hall, H. K. (2001). Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. In R. Singer, H. Hausenblas, C. Janelle (Eds.), *Handbook of research in sport psychology* (pp. 417—434). New York: John Wiley & Sons.
- Ferrer-Caja, E., Weiss, M. R. (2000). Predictors of intrinsic motivation among adolescent students in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 71, 267—279.
- Fisher, L. A. (2001). *Career transitions in sport: International perspectives*. *The Sport Psychologist*, 15 (4), 450—452.
- Flood, S., Hellstedt, J. (2002). Gender differences in motivation for intercollegiate athletic participation. *Journal of Sport Behaviour*, 14, 159—168.
- Grajauskas, L. (2008). *Jaunųjų (12—14 metų) orientacinių rengimų modeliavimas taikant treniravimo priemonių ir metodų įvairovę: daktaro disertacija*. Šiauliai: ŠU.
- Karanauskienė, D., Kardelis, K. (2005). The relationship between student’s academic identity and academic achievements. *Socialiniai mokslai*, 1 (47), 62—70.
- Kardelis, K., Karanauskienė, D. (2003). Studentų suvokto aukštosios mokyklos identiteto bei įvaizdžio ir jų veiklos motyvacijos sąsaja. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 4 (49), 25—30.
- Kardelis, K., Stakytė, S. (2003). Skirtingo fizinio aktyvumo paauglių mokymosi motyvacijos ir psichosocialinės sveikatos duomenų sąsaja. *Sporto mokslas*, 4 (34), 39—43.
- Laparidis, K., Papaioannou, A., Vretakou, V., Morou, A. (2003). Motivational climate, beliefs about the bases of success, and sportsmanship behaviors of professional basketball athletes. *Perceptual and Motor Skills*, 3, 1141—1151.
- Malinauskas, R. (2003 a). Didelio meistriskumo dvikovos sporto šakų sportininkų ir jų rezervo motyvacijos ypatumai. *Sporto mokslas*, 1 (31), 19—23.
- Malinauskas, R. (2003 b). Sportinės veiklos svarbiausios vertybės ir motyvacijos formavimo ypatumai. *Olimpinis švietimas ir kultūra: mokslinės konferencijos medžiaga* (pp. 61—63). Vilnius: LOA.

- Malinauskas, R. (2006). *Sporto pedagogų ir sportininkų socialinio psichologinio rengimo ypatumai: monografija*. Vilnius: LSIC.
- Malinauskas, R. (1998). Vaikinių, kurie renkasi bokso, motyvacijos ypatumai. *Sporto mokslas*, 3 (12), 20—23.
- Mathes, S. A., Battista, R. (1985). College men and women's motives for participating in physical activity. *Perceptual and Motor Skills*, 16, 719—726.
- Newton, M., Duda, J. L., Yin, Z. (2000). Examination of the psychometric properties of the perceived motivational climate in Sport Questionnaire-2 in a sample of female athletes. *Journal of Sport Sciences*, 18, 275—290.
- Reynolds, F. (2003). Initial experiences of interprofessional problem-based learning: A comparison of male and female students' views. *Journal of Interprofessional Care*, 17 (1), 35—44.
- Roth, A., Basov, S. (2004). Femininity, Sports, and Feminism. *Journal of Sport & Social Issues*, 28 (3), 245—265.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68—78.
- Rychman, M., Hamel, J. (1995). Male and female adolescents motives related to involvement in organized team sports. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 383—398.
- Stambulova, N. (1997). Sports career psychological models and its applications. In R. Lidor, M. Bar-Eli (Eds.), *Proceedings of the IX World Congress of Sport Psychology* (pp. 655—657). Israel: Wingate institute.
- Stambulova, N. (1993). Two ways of sports career psychological descriptions. In S. Serpa, J. Alves, V. Ferreira, A. P. Brito (Eds.), *Actas do VIII Congresso Mundial de Psicologia do Desporto* (pp. 762—764). Lisboa: Lisboa university.
- Стамбулова, Н. Б. (1999). *Психология спортивной карьеры*. Санкт—Петербург: Центр карьеры.

THE PECULIARITIES OF MOTIVATION FOR SPORTS ACTIVITY AMONG STUDENTS PLAYING BASKETBALL

Romualdas Malinauskas

Lithuanian Academy of Physical Education, Kaunas, Lithuania

ABSTRACT

The factors of motivation for sports activity of students are researched insufficiently. Various motivation peculiarities are constantly presented in modern sport studies. Male and female students playing basketball seeking for good results in sports activity have their own motivation and goal setting strategies (Flood, Hellstedt, 2002). Only having clear goals and strong motivation it is possible to achieve victory (Malinauskas, 2006). Very often athletes face failures because they set goals and demonstrate such peculiarities of motivation that do not satisfy their possibilities or are not concrete. The problem of the research was that we still lack that data, that would reveal the level of motivation of male and female students playing basketball. Research question was as follows: what are the peculiarities of motivation for sports activity of male and female students playing basketball?

The object of the research was the peculiarities of motivation for sports activity among male and female students playing basketball. It was presumed that male basketball players demonstrate a higher level of motivation for sports activity than female basketball players. The purpose of this investigation was to disclose the peculiarities of motivation for sports activity among male and female students playing basketball. The study raised the following tasks: to study and compare male and female students playing basketball according to the intrinsic motivation for sports activity; to reveal and compare the extrinsic motivation for sports activity of female and male students.

The survey of students playing basketball employed R. Malinauskas method for identifying intrinsic and extrinsic motivation. The hypotheses of mathematical statistics were tested by the t-test. For the investigation, based on a *survey questionnaire*, a random sample was composed of 95 students playing basketball (41 girls and 54 boys aged 18 to 24 years at the Lithuanian Academy of Physical Education (LAPE), Kaunas Medical University (KMA) and Vytautas Magnus University (VMU).

Having compared the investigation results of motivation for sports activity among male and female students playing basketball it was established that intrinsic and extrinsic motivation of male students playing basketball was in many aspects stronger than the motivation of female students playing basketball. It was proved that male students playing basketball indicated ($p < 0.05$) the following most important intrinsic motives: to strive to win, to try one's best, to seek for mastership. It was determined that male and female students playing basketball differed statistically significantly ($p < 0.05$) according to their extrinsic motivation: male students playing basketball had stronger motives for career development and recognition from the public.

Keywords: motivation for sports activity, intrinsic motivation, extrinsic motivation, basketball.

Gauta 2008 m. rugsėjo 30 d.
Received on September 30, 2008

Priimta 2008 m. gruodžio 9 d.
Accepted on December 9, 2008

Romualdas Malinauskas
Lietuvos kūno kultūros akademija
(Lithuanian Academy of Physical Education)
Sporto g. 6, LT-44221 Kaunas
Lietuva (Lithuania)
Tel +370 37 209050
E-mail r.malinauskas@lkka.lt